

**TEINIDRAAMA - MUSIIKKITEATTERIA JA SEN  
ERITYISPIIRTEITÄ LUKIOSSA**

Janette Rantanen  
Kandidaatintutkielma  
Musiikkikasvatus  
Musiikin, taiteen ja kulttuu-  
rin tutkimuksen laitos  
Jyväskylän yliopisto  
Kevät 2024

# JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Tekijä Janette Rantanen	
Työn nimi Teinidraamaa - musiikkiteatteria ja sen erityispiirteitä lukiossa	
Oppiaine Musiikkikasvatus	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Kevätlukukausi 2024	Sivumäärä 28
Tiivistelmä <p>Tämä kandidaatintutkielma on narratiivisesti orientoitunut kuvaileva kirjallisuuskatsaus, jossa tarkastellaan musiikkiteatterin opetusta lukiossa ja sen erityispiirteitä. Tutkielman tarkoituksena on tutkia musiikkiteatterin käsitettä, tarkastella musiikkiteatterin opetusta erityislukiossa ja tutustua musiikkiteatteriin liittyviin erityispiirteisiin. Tutkielman alussa tutkitaan musiikin asemaa teatterin historiassa maailmalla ja Suomessa, josta siirrytään käsittelemään musiikkiteatterin opetusta erityislukioissa. Tämän jälkeen tutkielmassa tarkastellaan musiikkiteatterin yksilö- ja yhteisötasoa sekä hyvinvointia. Lopuksi tutkielmassa käsitellään luovuutta, lahjakkuutta ja älykkyyttä heijastaen niitä musiikkiteatteriin. Tutkielman loppupuolella myös pohditaan, miten opettajan on hyvä suhtautua luovuuteen, lahjakkuuteen ja älykkyyteen.</p> <p>Tutkielma osoittaa, että musiikkiteatteri on monipuolinen ja vaativa taiteenlaji. Musiikkiteatterilla on pitkä historia ja sillä on ollut jo varhain viihteen lisäksi opetuksellista arvoa. Erityislukioiden tarjoamat lahjakaille nuorille mahdollisuuden kehittää osaamistaan tarjoamalla monipuolista opetusta ja produktioita. Musiikkiteatterille hyvin ominainen erityispiirre on yhteisöllisyys ja musiikkiteatteri myös haastaa yksilön minäkuvan kehittymistä. Luovuuden, lahjakkuuden ja älykkyyden käsitteet liittyvät läheisesti toisiinsa ja opettajan on tärkeää muistaa, että nuori on paljon muutakin kuin lahjakkuutensa. Jokaisen nuoren on tärkeää kokea olevansa hyvä jossakin.</p>	
Asiasanat: musiikkiteatteri, erityislukio, lahjakkuus	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

# SISÄLLYS

1	JOHDANTO .....	1
2	MUSIIKKITEATTERI.....	3
	2.1 Musiikkiteatterin historia.....	3
	2.2 Musiikkiteatteri Suomessa ennen ja nyt .....	5
3	LUKION OPETUSSUUNNITELMA JA MUSIIKKITEATTERI.....	8
	3.1 Musiikki.....	8
	3.2 Ilmaisutaito .....	10
	3.3 Erityislukiot.....	11
4	MUSIIKKITEATTERIA YKSIN JA YHDESSÄ .....	14
	4.1 Yksilö- ja yhteisötaso .....	14
	4.2 Musiikkiteatteri ja hyvinvointi.....	16
5	LAHJAKAS NUORI.....	19
	5.1 Luovuus, lahjakkuus ja älykyys .....	19
	5.2 Nuoren ohjaaminen .....	21
6	POHDINTA.....	23
	LÄHTEET .....	25

# 1 JOHDANTO

Nuorilla on erilaisia kiinnostuksenkohteita ja erityislukiot antavat nuorelle mahdollisuuden keskittyä itseä kiinnostavaan aihealueeseen ja oman osaamisen kehittämiseen. Uusikylä (2020) sanoo erityislukioiden voivan olla hyvä ratkaisu niille oppilaille, joiden lahjakkuus ja sisäinen motivaatio yhdistyvät selväksi haluiksi opiskella jotakin tiettyä alaa. Suomessa toimii erityislukioita, joissa opiskelijat pääsevät tutustumaan musiikkiteatterin osa-alueisiin ja työelämään. Millaista opetusta erityislukiot tarjoavat musiikkiteatterista ja millaisia erityispiirteitä musiikkiteatteriin liittyy?

Tutkielmassani on kaksi keskeistä tutkimuskysymystä, joista ensimmäisen tavoitteena on tehdä selvitystä musiikkiteatterin opetuksesta lukioissa. Millainen asema musiikkiteatterilla on Suomen lukioissa? Toinen tutkimuskysymykseni keskittyy tarkastelemaan musiikkiteatterin erityispiirteitä liittyen yksilö- ja yhteisötasoon sekä luovuuden lahjakkuuden ja älykkyyden käsitteisiin. Ensimmäinen kysymykseni keskittyy musiikkiteatterin sisältöihin sekä sen opetukseen ja toisessa kysymyksessä keskityn musiikkiteatterille ominaisiin piirteisiin ja pohdin niitä myös kasvattajan näkökulmasta.

Olen opiskellut pääaineeni musiikkikasvatuksen lisäksi sivuaineena draamakasvatusta ja olen opintojeni aikana kiinnostunut musiikkiteatterista. Minulla on myös tuoretta kokemusta ja tietoa musiikkiteatterin kentällä työskentelystä ja siksi musiikkiteatteri oli minulle aihealueena luonteva valinta kandidattutkielmani aiheeksi. Musiikkiteatterin kentälle työllistyminen on myös yksi tulevaisuuden tavoitteistani.

Käyn tutkielmani alussa läpi musiikkiteatterin historian vaiheita maailmalla ja Suomessa, koska haluan alustaa tutkielmaani tarkastelemalla draaman ja musiikin välisen suhteen historiaa. Keskeisinä lähteinä historian tarkastelussa käytän Kenrickin (2017), Wickhamin (1992) ja Seppälän (2010) teoksia. Tarkasteltuani musiikkiteatterin vaiheita historiassa, siirryn käsittelemään musiikkiteatterin opetusta lukiossa. Käyn tutkielmassani läpi esimerkkitapauksia musiikkiteatterin opetusta tarjoavista erityislukioista ja niiden kurssitarjonnasta. Käytän musiikkiteatterin opetuksen tarkastelun

tukena Salmen (2017) ja Nylundin (2017) tutkimuksia, jotka käsittelevät opiskelijaproduktioita. Käytän keskeisenä lähteenä tutkielmassani myös lukion opetussuunnitelmaa (2019) sekä tutustun myös erityislukioiden omaan opetukseen. Tarkastelen musiikkiteatteria myös yksilötasolla, yhteisötasolla, sekä musiikkiteatterin hyvinvointivaikutuksia. Tutkielmani loppupuolella pohdin musiikkiteatteriin liittyviä erityispiirteitä: luovuutta, lahjakkuutta ja älykkyyttä. Miten huomioida näitä teemoja opettajana? Käytän pohdintani tukena lahjakkuustutkija Kari Uusikylän useampaa teosta luovuudesta, lahjakkuudesta ja älykkyydestä.

Tutkimusmenetelmäni on narratiivisesti orientoitunut kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Narratiivinen kirjallisuuskatsaus antaa kattavan kuvan käsiteltävästä aiheesta, tai sillä kuvaillaan valitun aiheen historiaa ja kehityskulkua. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on yleinen katsaus ilman tiukkoja ja tarkkoja sääntöjä. Valittua ilmiötä pystytään kuvaamaan kattavasti ja myös erittelemään aiheen piirteitä. (Salminen, 2011.) Tämän tutkielman päätavoitteena on tehdä yleiskatsaus musiikkiteatteriin ja sen opetukseen lukioissa, sekä myös tarkastella musiikkiteatterin liittyviä erityispiirteitä.

## 2 MUSIIKKITEATTERI

Aikamme musiikkiteatteri tunnetaan monesta taiteen osa-alueesta; ainakin musiikista, laulusta, tanssista, näyttelemisestä, lavastuksesta, käsikirjoittamisesta, ohjaamisesta, puvustuksesta, sekä ääni- ja valosuunnittelusta.

Viime vuodet olen työskennellyt Jyväskylän kaupunginteatterissa harjoituspienistina musiikinopettajaopintojeni ohella. Olen saanut tehdä yhteistyötä ammattilaisten kanssa ja nähdä kuinka musikaalia valmistetaan harjoituskauden alusta aina ensi-iltaan asti. Työssäni pääsin tutustumaan tarkasti musikaalien sisältöihin ja huomasin, kuinka yksityiskohtaista työtä koko harjoittelukausi sisältää. Myös tunteiden kirjo on valtava; musikaali naurattaa, itkettää, puhuttelee ja jopa ärsyttää. Musikaaleissa musiikki ja juoni kulkevat rinnakkain ja musiikki tukee esimerkiksi hahmojen karaktereitä.

Musiikkiteatterin historia on niin laaja ja värikäs, että siitä voisi kirjoittaa oman tutkielmansa. Tässä luvussa käyn läpi musiikkiteatterin historian vaihteita maailmalla ja Suomessa. Tutkin millä tavoin ja mistä lähtien musiikki on ollut osana teatteria. Lisäksi pohdin musiikkiteatterin asemaa Suomessa tällä hetkellä. Pyrin taustoittamaan musiikkiteatterin käsitettä historian avulla, jotta draaman ja musiikin välinen suhde aukeaa. Haluan myös tulevana opettajana olla tietoinen musiikkiteatterin taustasta ja vaihteista.

### 2.1 Musiikkiteatterin historia

Kenrick (2017) kirjoittaa, että jo antiikin Kreikan ensimmäisissä draamoissa oli musiikallisia aineksia. Tragediassa, komediassa sekä satiirissa tanssi ja musiikki olivat yhteenkudottuja tarinankerronnallisia elementtejä. Keskiajalla Katolinen kirkko aloitti esittämään uskonnollisia musiikkidraamoja. Ihmisten lukutaidottomuuden vuoksi musiikkidraamat tekivät Raamatun kertomuksista saavutettavampia. Näytelmät

kertoivat myös muun muassa pyhimysten elämästä, seitsemästä kuolemansyynnistä ja legendoista, kuten esimerkiksi Robin Hoodista. (Kenrick, 2017.) Myös Heikkinen (2013) jäljittää kansainvälisen draama- ja teatterikasvatuksen tradition 1500-luvulle, jolloin Raamatun esittäminen näytelmien muodossa oli yleistä. Tästä voi päätellä, että musiikin ja draaman yhdistelmää on siis jo varhain käytetty myös opetustarkoitukseen viihteen lisäksi.

1600-luvun loppupuolella muusikot ja säveltäjät kyseenalaistivat näyttelijöiden ja näytelmäkirjailijoiden valta-aseman teatterissa. Uskottiin, että kreikkalaiset näytelmät olivat alun perin tarkoitettu esitetyksi musiikin säestyksellä lausuen, laulaen ja osaksi tanssien. Kreikkalaista tragediaa yritettiin elvyttää jo 1500-luvulla ja vähitellen kreikan varhaisten draamojen laulun ja tanssin johtoasemaan alettiin tehdä paluuta. (Wickham ym., 1992.)

Myös Kenrick (2017) kirjoittaa siitä, kuinka kreikkalaisen draama löydettiin uudelleen. Italialaiset älyköt, esimerkiksi Monteverdi käytti kreikkalaista draamaa mallina ensimmäiselle suurelle oopperalle. On kiisteltyä, onko musiikkiteatteri oopperan jälkeläinen, vai onko oikeastaan ooppera syntynyt musiikkiteatterin pohjalta. Valistuksen aikana ensimmäisiä musiikkiteattereita oli Englannissa, Saksassa, Itävalta-Unkarissa ja Ranskassa. Ooppera oli suosittua ja siitä nautti ensisijaisesti yläluokka. (Kenrick, 2017.) Suuri vaikutus teatterin kehitykseen oli Richard Wagnerin musiikkidraamoilla. Teattereista alettiin rakentamaan suurempia lavasteiden ja esitysten kasvaessa. (Wickham ym., 1992.)

Saksalaiset ja ranskalaiset tekivät muutoksia oopperaan. Pariisissa 1700-luvun italialaisten ja ranskalaisten tyylien tilalle tulivat saksalaiset ylellisen suuret oopperat. Saksassa alettiin laulaa italian sijaan romanttisia oopperoita saksaksi. Muutosten myötä Italiassa syntyi säveltäjien ja libretontekijöiden koulukunta, joka sulautti yhteen koomisen oopperan sekä traagisen oopperan. Kotimaisten koulukuntien synty jatkui kansallisympäyden lisääntymisen myötä. (Wickham ym., 1992.) Tähän aikaan ooppera oli suosittu musiikkiteatterin muoto.

Wickham (1992) kirjoittaa, että 1800-luvulla uusia teattereita perustettiin ympäri maailmaa. Tämän vuosisadan loppupuolella musiikkikomedia sai myös alkusysäyksen New Yorkissa. Musiikkikomediat saivat alkunsa opereteista (Wickham ym., 1992) ja koomisia tarinoita dramatisoitiin populaarimusiikin avulla (Kenrick, 2017). Teatterisaleissa nähtiin taiturillisia varietee-, vaudeville- ja kabareetähtiä. 1900-luvulla jyrkät filosofiset, yhteiskunnalliset ja taloudelliset muutokset koettelivat teattereita. Toisen maailmansodan puhjettua Yhdysvallat tuottivat loputtomasti upouusia musikaaleja, joissa nähtiin elämäniloisia laulajia ja tanssijoita. (Wickham ym., 1992.)

Mitä eroa operetilla ja musikaalilla lopulta on? Seppänen (2010) sanoo operetin ja musikaalin merkityseron olevan häilyvä. Olennaista on, että eurooppalainen operettituotanto oli menestyksestä aina toiseen maailmansotaan asti ja sitten alkoi

yhdysvaltalaisen ja englantilaisen musikaalin suosio. (Seppänen, 2010). Draaman historian perusteella voidaan todeta, että musiikki on ollut mukana teatterissa jo antiikin ajoilta lähtien. Musiikki on elänyt ja kehittynyt näyttämöillä vuosien saatossa ja saavuttanut eri aikakausilla eri muotoja, kuten oopperat ja tuoreempina suuret anglo-amerikkalaiset menestysmusikaalit. Ooppera ja musikaali ovat molemmat musiikkiteatterin muotoja, joissa yhdistyy musiikki, laulu ja draama ja niille yhteistä on myös esimerkiksi visuaalinen näyttävyys.

## 2.2 Musiikkiteatteri Suomessa ennen ja nyt

Musiikkiteatteri on Suomessa suhteellisen tuore taiteenmuoto, joten sillä ei ole vielä niin pitkää historiaa kuin teatterilla. Suomen teatterihistoriasta löytyy hyvin kirjallisuutta, ja pyrin tarkastelemaan mistä lähtien ja miten musiikki ja draama ovat kulkeutuneet Suomessa käsi kädessä. Nostan esiin myös esimerkkejä Suomessa menestyneistä ja esitetyistä musikaaleista ja tutkin kotimaisten musikaalien asemaa musiikkiteatterikentällä.

Teatteri levisi 1700-luvun lopulla Pohjois-Euroopassa. Zacharias Topelius ja Fredrik Cygnaeus toteuttivat 1800-luvun puolivälissä suomalaisen kaksikielisen kansallisteatterin Ruotsista tulleiden ammattimaisten teatteriryhmien avulla. Ensimmäisiä suomalaisia näytelmiä luotiin ja niissä käsiteltiin kansallisesti tärkeitä teemoja ja näyttämöille alkoi ilmestyä kansallisromanttisia sankareita, kuten Kalevalan hahmoja. 1870-luvun alussa suomalaisuusliike perusti suomenkielisen ammattiteatterin, joka nousi nopeasti kansallisteatterin asemaan. (Seppälä, 2010.)

Realismin myötä kansallisromantiikka ravisteltiin ja teatterit toteuttivat esimerkiksi Henrik Ibsenin ja Minna Canthin näytelmiä. 1900-luvun alussa näyttämöllä nähtiin näytelmiä työväen oloista, naisten asemasta ja niiden rinnalla esitettiin hyväntuulisia komedioita ja laulunäytelmiä. Suomalaiselle teatterille tyypillinen yhteiskunnallisen realismin, musiikkipitoisten kansannäytelmien ja ihmisen sisintä tutkivan taiteellisen teatterin kolminaisuus syntyi. (Seppälä, 2010.)

Wieniläisoperetit saivat jalansijaa suomalaisissa teattereissa 1910-luvulla. Suomen kansallisteatteri ei kuitenkaan ottanut operetteja ohjelmistoonsa, koska niillä ei nähty olevan muuta kuin viihdearvoa. Kansallisteatterissa kuitenkin nähtiin kepeitä ja näyttäviä laulunäytelmiä. Ohjelmistoissa pyrittiin vakavaan taiteellisuuteen ja paikallisteattereissa esitettiin useiden kymmenien vuosien ajan vain kaksi operettia näyttövuoden aikana. (Seppälä, 2010.)

Sodan jälkeen koitti musiikkifarssin kulta-aika ja rohkea revyy tarjosi loistoa. Revyy kukoisti Suomessa 1940- ja 1950-luvulla. 1960-luvulla aikuistuneet suuret ikäluokat eivät ottaneet revyytä, operettia ja musiikkifarssia omakseen ja vuosien kuluessa



amerikkalainen musikaali syrjäytti nämä tyyllilajit. 1950–1960 välisenä aikana Suomessa elettiin Broadway-musikaalien kulta-aikaa ja kuuluisat teokset, kuten *My Fair Lady*, *West Side Story* ja *Viulunsoittaja katolla* murskasivat katsojaennätyksiä. (Loivamaa, 2020.) *Viulunsoittaja katolla* jopa pelasti kesäteatteri Samppalinnan taloudellista perikadolta. (Loivamaa, 2020.) Paavolainen (2020) kertoo Teatterikorkeakoulun Suomen teatterihistoriasta kertovassa verkkojulkaisussa, että *Viulunsoittaja katolla*-musikaali sai suomalaiset teatterit kaivamaan ohjelmistoihinsa uudelleen kotimaisia laulu- ja musiikinäytelmiä. Pian suomalaisuusliiketeemaisista musiikinäytelmistä tuli suosittuja ja ne levisivät moniin teattereihin. (Paavolainen, 2020.)

Musikaalit haastoivat nuorten maailmankuvaa ja perinteisiä arvoja. *Hair*-musikaali kuvasi nuorison ryhmäkapinaa ja orastavaa hippiliikettä. Kotimainen musiikkiteatterituotanto jäi 1980-luvulla angloamerikkalaisten musikaalien jalkoihin. Tuotannot liikkuvat ja liikkuvat valmiina paketteina maasta toiseen. Andrew Lloyd-Webberin *The Cats* ja *The Phantom of the Opera* rikkoivat esitysmäärillään maailmanennätyksiä. Teatteritekniikka kehittyi ja esitykset alkoivat muistuttaa elokuvia. 1990-luvulla laman jälkeen angloamerikkalainen musikaali valtasi yhä enemmän suuria näyttämöitä. Kotimaisia musikaaleja on tilattu ja tuotettu harvemmin, vailla varmuutta menestymisestä. (Seppälä, 2010.)

Vaikka kotimaiset musikaalit ovat menestyneet harvemmin Suomessa, musiikkiteatterin historiaan mahtuu silti suomalaisia menestystarinoita. Loivamaa (2020) kirjoittaa vuonna 1991 kotimaisen musikaalin *Myrskyluodon Maija* menestyneen Tampereella ja se otettiin monen teatterin ohjelmistoon. Myös suomalainen ruotsinkielinen nuorisomusikaali *Hype* nousi suosituksi vuonna 1994. Lamasta huolimatta musikaalille onnistuttiin saamaan yhteistyökumppaneita ja sponsoreita. Monesta *Hypen* esiintyjästä tuli näyttelijä tai artisti. Kotiseudusta ammentavat musikaalit hurmasivat 2000-luvulla. Manserock-musikaali *Vuonna 1985* oli menestys Tampereen Työväen Teatterissa. Myös Turun kaupunginteatterissa esitetty *Föribeat*-musikaali ja Helsingissä *Kallion kimallus*-musikaali olivat kotiseuduilleen uskollisia musikaaleja ja ne onnistuivat sulattamaan katsojien sydämiä. Musikaalista *Vuonna 1985* tuli kaikkien aikojen suosituin esitys ja katsotuin kotimainen musikaali Suomessa. Musikaali teki vielä kahdesti paluun näyttämölle. (Loivamaa, 2020.)

Nykyään musiikkiteatteri näyttäytyy meille Suomessa suurina tuotantoina, tasokkaana musiikkina ja monialaisena taiteena. Loivamaa (2020) kirjoittaa, että musikaaleissa ja opereteissa on totuttu nauttimaan lavasteiden ja pukujen yltäkylläisestä näyttävyydestä. Hyvänä ajankohtaisena esimerkkinä näyttävästä suurtuotannosta on Helsingin kaupunginteatterissa parhaillaan esitettävä tanskalaisen kirjailijan Hans Christian Andersenin satuun pohjautuva musikaali *Pieni merenneito*. Värikkään vedenalaisen maailman, upean visuaalisuuden ja teknologian lisäksi musikaalin taustalla on myös ajankohtaisia ja syvällisiäkin teemoja. On oleellista muistaa, että vaikka

olemme saattaneet tottua näkemään musiikkiteatterin näyttävänä, se ei ole kuitenkaan sen ainoa tehtävä. *Pienen merenneidon* ohjannut Samuel Harjanne kertoo identiteetin ja sukupuolien olevan musikaalin tärkein teema. Seuraava Harjanteen kuvaus *Pienestä merenneidosta* kiteyttää hyvin teoksen taustalla olevia ajatuksia: ”Minä olen aina saanut olla oma itseni, mutta maailma on täynnä pieniä merenneitoja. Merenneitoja, jotka kamppailevat oman identiteettinsä, kehonsa, terveytensä tai tunteittensa kanssa. Kuunnellaan heitä, ymmärretään heitä ja rakastetaan heitä ehdoitta, jotta he joku päivä pääsisivät osaksi sitä maailmaa, mihin kokevat kuuluvansa”. (Helsingin kaupunginteatteri, ei pvm.)

### **3 LUKION OPETUSSUUNNITELMA JA MUSIIKKITEATTERI**

Lukion tuorein opetussuunnitelma on otettu käyttöön elokuussa 2021. Lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lukion opetussuunnitelman arvoihin kuuluvat esimerkiksi elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, yhdenvertaisuus, kestävän elämäntavan välttämättömyys ja yhteisöllisyys. (Lukion opetussuunnitelman perusteet, 2019, s. 16–17.) Tavallisten lukioden lisäksi Suomesta löytyy useita erityislukioita ja erityislinjoja, jotka tarjoavat opiskelijoilleen opetusta erityisistä aloista.

Kouluissa on ollut teatteria keskiajalta lähtien, mutta siltikään teatteri ei ole saavuttanut taideaineena musiikin ja kuvataiteen kaltaista virallista asemaa (Salmi, 2017, s. 35). Tässä luvussa selvitän musiikin sisältöjä lukion musiikin opetussuunnitelmassa ja tarkastelen ilmaisutaidon oppiaineen asemaa lukiossa. Lisäksi tarkastelen lyhyesti lukiodiplomien sisältöjä ja tarkoituksia ja lopuksi tarkastelen erityislukioita. Tutustun esimerkkitapauksina Rantasalmen ja Hatanpään lukioden musiikkiteatterilinjoihin, sekä Tampereen Yhteiskoulun lukioon ja Kallion lukioon, joissa on ilmaisutaidon erityistehtävä.

#### **3.1 Musiikki**

Lukiossa musiikin opetuksella edistetään opiskelijan aktiivista musiikillista toimintaa ja osallisuutta. Opiskelija vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja taiteelliseen ilmaisuun, sekä pohtii niiden roolia elämässä. Lukion opetuksessa opiskelija pääsee kokeilemaan musiikillisia ilmaisumuotoja, luovuutta ja taiteidenvälistä työskentelyä. Lukion musiikin opetussuunnitelmaan kuuluu kaksi pakollista ja kaksi valinnaista moduulia. Ensimmäinen pakollinen kurssi keskittyy musiikillisia perustaitoja

kehittävään ohjelmistoon, luovuuden ja taiteellisen ilmaisun rohkaisemiseen, musiikin merkityksen pohdintaan, musiikkiteknologiaan ja musiikkitapahtumissa vierailuihin. Toinen pakollinen kurssi sisältää musiikillisen osaamisen eri osa-alueita kehittävää ohjelmisaa, suomalaista ja opiskelijoiden omaa musiikkikulttuuria ja ensimmäisen kurssin tavoin luovaa ajattelua ja taiteellista ilmaisua edistäviä tehtäviä. Ensimmäinen valinnaisista kursseista keskittyy eri musiikkikulttuureihin ja globaaleihin teemoihin. Toisen valinnaisen kurssin tavoitteihin taas kuuluu opiskelijan luovan osaamisen kehittäminen musiikillisessa tai taiteidenvälisessä prosessissa. Toisesta valinnaisen kurssin sisällöistä löytyy siis myös musiikkiteatterille ominainen luovuus ja taiteidenvälinen työskentely. Musiikin opetuksen yleisiin tavoitteisiin kuuluu musiikillinen monipuolisuus, musiikillinen luova ajattelu, musiikin merkitykset, musiikillinen vuorovaikutus sekä musiikin oppiminen ja demokratia. (Lukion opetussuunnitelman perusteet, 2019.)

Musiikista on mahdollista suorittaa myös lukiodiplomi. Lukion opetussuunnitelma (2019) kertoo lukiodiplomien antavan opiskelijalle mahdollisuuden osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan pitkäkestoisen näytön avulla. Salmi (2017) kirjoittaa, että lukiodiplomien tavoitteena on ollut vahvistaa taito- ja taideaineiden statusta, jotta opiskelijalla olisi lukion päästötodistuksen ja ylioppilastodistuksen lisäksi mahdollisuus näyttää erikoisosaamistaan myös taide- ja taitoaineiden alueella. (Salmi, 2017, s. 38.) Lukiodiplomi kuvaa laajasti opiskelijan tavoitteellisuutta, taitojen kehittymistä sekä vahvaa osaamista. Lukiodiplomin tekemisessä sovelletaan ja syvennetään lukio-opinnoissa kehittyvää opiskelijan laaja-alaista osaamista. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueita musiikissa ovat esimerkiksi hyvinvointi- ja vuorovaikutustaidot, eettisyys, luova ja monitieteinen osaaminen, ympäristöosaaminen, globaali- ja kulttuuriosaaminen sekä yhteiskunnallinen osaaminen. Opiskelija näyttää lukiodiplomissa kykyjään ajattelusta, tuottamisesta, tulkinnasta ja arvottamisesta. Lukiodiplomilla opiskelija myös osoittaa omaa harrastuneisuuttaan. Musiikin lukiodiplomin keskeisiin sisältöihin kuuluu opiskelijan musiikillinen omaelämäkerta, musiikkiprojekti tai musiikillinen näytesalkku. (Lukion opetussuunnitelman perusteet, 2019, s. 358.)

Molemmat lukion musiikin pakollisista kursseista sisältävät siis luovan ajattelun ja taiteellisen ilmaisun kehittämistä, jotka ovat myös musiikkiteatterissa keskeisiä taitoja. Myös valinnaisten kurssien sisältöjen hallinnasta on etua musiikkiteatterikentällä: erilaiset musiikkityylit, monipuolinen työskentely erilaisten musiikkien kanssa ja taiteidenvälinen prosessi ovat hyvin ominaisia musiikkiteatterille.

## 3.2 Ilmaisutaito

Ilmaisutaidon käsitteen määrittely ei ole yksinkertaista. Ilmaisutaitoa ei määritellä lukion uusimassa opetussuunnitelmassa lainkaan. Ilmaisutaitoon liittyviä käsitteitä ovat esimerkiksi draama ja teatteri. Draamapedagogi Erkki Laakso on määritellyt ilmaisutaidon olevan ”eri viestintäkeinoin, kuvallisesti, musiikillisesti, liikunnallisesti tai draamallisesti tapahtuvan esittämisen taitoa” (Grönholm, 1994). Itse määrittelen ilmaisutaidon käsitteen tarkoittavan esiintymistaitoja ja kykyä ilmaista itseään erilaisin keinoin. Opiskelijan roolissa kokemukseni ilmaisutaidosta lukiossa on vähäinen, kursseja ei toteutunut, koska niihin ei saatu opettajaa – tai kurssista kiinnostuneita opiskelijoita oli liian vähän. Itsensä ilmaisemista kuitenkin päästiin harjoittelemaan musiikin tunneilla musiikillisesti, kielten tunneilla keskusteluissa ja puheiden pitämisessä, sekä koulun juhlissa oli mahdollisuus esiintyä halutessaan. Valinnaisten ilmaisutaidon kurssien poisjääminen on kuitenkin valitettavaa; omaa innokkuutta ei pääse käyttämään ja luovat prosessit jäävät toteutumatta.

Tutkielmani alussa käsittelin musiikkiteatterin historiaa. Nyt kerron lyhyesti ilmaisutaidon historiasta ja nykytilanteesta koulumaailmassa. Suomeen draaman nähdään ”saapuneen” 1960-luvulla. Sen jälkeen suomalainen draamakasvatus on seurannut pohjoismaista ja kansainvälistä kehitystä aina hieman jäljessä. (Heikkinen, 2013, s. 179.) Draamaa ja teatteria on yritetty saada koulun oppiaineeksi 1970-luvulta lähtien. Lukion opetussuunnitelmalautakunta esitti vuonna 1977 ilmaisutaitoa uudeksi oppiaineeksi, joka kattaisi puhe- ja kokonaisilmaisun, näyttämötoiminnan sekä teatterin yleisökasvatuksen. Tavoite lukion kolmannelta taideaineesta jäi kuitenkin toteuttamatta. Samoin kävi vuosina 1981 ja 1994, ehdotukset eivät toteutuneet. (Salmi, 2017, s. 36.) Lukion opetussuunnitelmassa ei ole edelleenkään omaa suunnitelmaa ilmaisutaidolle, mutta ilmaisutaidon opetusta tarjotaan silti monissakin Suomen lukioissa valinnaisina kursseina. Koulun draaman ja teatterin opetusta leimaavat edelleen sattumanvaraisuus ja epävarmuus (Salmi, 2017, s. 35). Erityislukioiden ilmaisutaitolinjojen lisäksi eri lukioissa ympäri Suomea on tarjolla ilmaisutaidon yksittäisiä kursseja. Yksittäiset kurssit ovat valinnaisia, ja niiden tarjoaminen riippuu koulujen resurssien riittävydestä (Salmi, 2017, s. 35). Ilmaisutaito lisää taideaineiden osaamispotentiaalia Suomessa, vaikka se ei ole saavuttanut valtakunnallisen oppiaineen asemaa (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2017).

Lukion opetussuunnitelman perusteita tarkastellessa mainintoja luovasta ilmaisusta löytyy suhteellisen vähän ja draamasta ei ole haun perusteella mitään mainintoja. Opetussuunnitelmassa luovaa ilmaisua on sisällytetty esimerkiksi musiikkiin ja kielikursseihin. Ruotsin, englannin ja saamen kielen opinnoista löytyy moduuli ”kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä”. Moduulissa syvennetään kulttuurista ymmärrystä perehtymällä kyseisen kielen kulttuuri-ilmiöihin ja kulttuurin sekä taiteiden

merkitystä tarkastellaan niiden vaikuttavuuden kautta. Moduuliin voidaan sisällyttää laajahko luovan ilmaisun tuotos. (Lukion opetussuunnitelman perusteet, 2019.)

Teatteritaiteen eli ilmaisutaidon lukiodiplomista tuli valtakunnallinen vuonna 1999. Diplomi on itsenäinen oppinnäyte, jossa opiskelija osoittaa draamallista osaamistaan ja opiskelija valmistaa diplomiesityksen ilman opettajan ohjausta. Teatteritaiteen lukiodiplomin taustalla näkyy konstruktivistinen oppimiskäsitys, jonka mukaan tieto on aina yksilön itsensä tai yhteisön rakentama. (Salmi, 2017, s. 39.) Teatterin lukiodiplomissa opiskelija antaa erityisen näytön lukiossa kerrytetystä osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan teatterissa. Opiskelija vahvistaa myös draamallisia ja teatteri-ilmaisullisia taitojaan, sekä kartuttaa osaamistaan vuorovaikutuksessa ja itsearviointissa. (Lukion opetussuunnitelman perusteet, 2019.) Esimerkiksi Tampereen yhteiskoulun lukiossa on mahdollisuus suorittaa esimerkiksi teatterin lukiodiplomi. Opiskelija valitsee erikoistumisalueen, joka voi olla vaikkapa näyttelijäntyö, ohjaajantyö, dramaturgia tai lavastaminen. (Tampereen yhteiskoulun lukio, 2023.)

Ilmaisutaitolinjoja ja ilmaisutaitoa painottavia lukioita Suomessa ovat Hatanpään lukio, Kallion lukio, Kuopion taidelukio, Porin lukio, Rautalammin lukio, Tampereen yhteiskoulun lukio, sekä Turun klassillinen lukio. Musiikkiteatterilinjoja on tarjolla Hatanpään lukiossa ja Rantasalmen lukiossa. (Opintopolku, 2024.) Seuraavaksi tarkastelen tarkemmin muutamia erityislukioita ja niiden opetustarjontaa.

### 3.3 Erityislukiot

Erityiskoulujen tai -luokkien perustaminen on järkevää vasta peruskoulun jälkeen, kun oppilas itse pystyy arvioimaan, mikä hänelle on hyväksi. Joillakin oppilaille voi olla selvästi lahjakkuutta ja halua opiskella jotakin tiettyä alaa ja silloin erityislukiot voivat olla hyvä ratkaisu. (Uusikylä, 2020, s. 259). On totta, että peruskoulun jälkeen nuoren arviointikyky omasta kiinnostuksesta voi olla vahvempaa, mutta uskon, että peruskoulun erityisluokat voivat olla parhaimmillaan tukemassa tulevan nuoren mielenkiinnonkohteita ja harrastuneisuutta. Suomessa erityisestä koulutustehtävän luvasta päättää opetus- ja kulttuuriministeriö. Vetovoimaisimmat ja suurimmat taidelukiot sijaitsevat Helsingissä ja Tampereella (Taipale & Värri, 2015, s. 10.) Erityisen koulutustehtävän saaneet lukiot noudattavat omaa paikallista opetussuunnitelmaansa ja paikallisia opetussuunnitelmia tarkennetaan oman lukion kannalta olennaisissa asioissa (Lukion opetussuunnitelman perusteet, 2019). Paikalliset opetussuunnitelmat tarjoavat lukion opiskelijalle mahdollisuuden syventyä itseä kiinnostaviin oppiaineisiin. Opintopolun haun perusteella Suomen lukioista löytyy tällä hetkellä vain kaksi virallista musiikkiteatterilinjaa (Opintopolku, 2024). Musiikkiteatterilinjat ovat Rantasalmen- ja Hatanpään lukioissa ja tutustun seuraavaksi niihin. Näiden

musiikkiteatterilinjojen lisäksi tutustun myös kahteen suosittuun ilmaisutaitolukioon, joissa musiikkiteatterin opiskelu on keskeisessä asemassa: Tampereen yhteiskoulun lukioon sekä Kallion lukioon.

Rantasalmen lukiossa on musiikkiteatterilinja. Musiikkiteatteriopintoja toteutetaan yhdessä Järvi-Saimaan kansalaisopiston kanssa ja musikaalinäytöksiä toteutetaan yhteistyössä Rantasalmen Nuorisoteatterin kanssa. Musiikkiteatterilinjalle voi hakeutua joko näyttelijäksi tai soittajaksi ja vuosittainen opetusohjelma on valinnan mukainen. Näyttelijä opiskelee näyttelijäntyo-, tanssi- ja laulukurseilla kolmesti viikossa. Soittaja on osa musikaaliorkesteria, jonka harjoitukset ovat kerran viikossa. Valmiita musikaaleja esitetään joka vuosi keväisin noin kymmenen kertaa. (Rantasalmen lukio, ei pvm.) Pääsyaatimuksena lukioon on perusopetuksen päättötodistus tai vastaava todistus (Opintopolku, 2024).

Myös Tampereella Hatanpään lukiossa on musiikkiteatterilinja. Musiikkiteatterilinjalla on tarjolla hyvin runsaasti erilaisia kursseja, yhteensä 66 erilaista musiikin ja musiikkiteatterin opintojaksoa. Kaikille musiikkiteatterilinjalla opiskeleville opiskelijoille yhteisissä opinnoissa tutustutaan esimerkiksi musiikkiteatterin perusteisiin, yhdessä laulamiseen, musiikin ja teatterin teoriaan, maailmanmusiikkiin, ilmaisutaidon perusteisiin ja musiikki-ilmaisuun. Liikeilmaisun ja tanssin opintojaksoilla opiskelijat pääsevät harjoittelemaan tanssitaitojaan esimerkiksi liikeharjoitusten ja improvisaation avulla. Teatterityön opintojaksoilla opiskelijat voivat opiskella teatteri-ilmaisua, toteuttaa musikaalin, tutustua teatterin ammattilaisiin ja tehdä musiikkiteatteriharjoittelun. (Hatanpään lukio, ei pvm.) Toisin kuin Rantasalmella, Hatanpään lukioon haettaessa hakijan täytyy osallistua näyttökokeeseen. Näyttökokeeseen sisältyy itsensä esittely ja haastattelu, soitto- ja/tai laulukoe, monologiesitys, tanssiesitys ja jokin omavalintainen omaa luovaa osaamista esittävä näyttö (Hatanpään lukio, ei pvm). Näyttökoe kertoo siitä, että hakijalla edellytetään jo olevan musiikkiteatterin perustaidoja.

Tampereen yhteiskoulun lukio eli TYK tunnetaan ilmaisutaitoa painottavana lukiona. TYK:illä on opetusministeriön myöntämä ilmaisutaidon erityistehtävä. Lukiossa ei ole erillistä ilmaisutaitolinjaa, vaan kaikki lukion opiskelijat voivat valita mieleisiään ilmaisutaito-opintoja. Valtakunnallisen opetussuunnitelman mukaisten lukio-opintojen lisäksi lukiossa voi opiskella ilmaisutaitoa opiskelijan oman kiinnostuksen mukaan. Ilmaisutaitoa on mahdollista opiskella paitsi itsenäisenä oppiaineena, myös monimuotoisina taiteidenvälisinä ja oppiainerajat ylittävinä yhteistyöprojekteina. Koulukohtaiset ilmaisutaidon opintojaksot sisältävät ilmaisutaidon kursseja, elokuvatyötä, esitystekniikkaa, luovaa kirjoittamista, mediaa, musiikki-ilmaisua, tanssi-ilmaisua, teatteri-ilmaisua ja tuotantoa. Teatteri-ilmaisun opintojaksoissa opiskelijat pääsevät syventämään osaamistaan ilmaisutaidossa, näyttelijäntyön tuntemuksessa, improvisaatiossa, ohjaamisessa, teatterinhistoriassa ja produktion

valmistamisessa. Opintojaksot ylittävät ainerajoja ja antavat mahdollisuuden tutustua johonkin erityiseen osa-alueeseen. (Tampereen yhteiskoulun lukio, 2023.)

Vaikka Tampereen yhteiskoulun lukiolla ei olekaan virallista musiikkiteatterin linjaa, tunnettaan lukio silti opiskelijoiden ja teatterin ammattilaisten toteuttamista suuristakin yhteistyöproduktioista. Viime vuosien yksi suurista tuotannoista on ollut esimerkiksi musikaali *Nahkatakkinen tyttö*, joka perustuu suosittuun yhtyeeseen Dingon musiikkiin. Vuonna 2020 Suomen suurin ilmaisutaidon lukio TYK juhli 125-vuotisjuhlavuottaan ja lukio toteutti yhteistyössä Tampereen Työväen Teatterin kanssa kyseisen nuorisomusikaalin. Rooleissa nähtiin peräti noin 80 Tampereen yhteiskoulun lukion opiskelijaa. Kaikki kuusi näytöstä olivat loppuunmyytyjä. (Tampereen Työväen Teatteri, 2020.) Esiintyjämäärä ja täydet katsomot kertovat tasokkaasta ja onnistuneesta tuotannosta.

Kallion lukiolla on myös opetusministeriön myöntämä ilmaisutaidon erityistehtävä ja kaikki opiskelijat opiskelevat ilmaisutaidon linjalla. Erityistehtävääineita ovat kirjallinen ilmaisu, lavastus, media, puheilmaisuus, tanssi, teatteri, valosuunnittelu ja äänisuunnittelu. Kuvataide ja musiikki tekevät myös tiivistä yhteistyötä erityistehtävääineiden kanssa. Tanssikursseilla on mahdollista opiskella esimerkiksi improvisaatiota, akrobatiaa, nykytanssia, jazztanssia ja koreografisia taitoja. Teatterikursseja lukion tarjonnasta löytyy runsaasti ja niissä on mahdollista opiskella esimerkiksi improvisaatiota, roolityöskentelyä, teatteriesityksen suunnittelua ja -harjoittelua, teatterihistoriaa, näyttelijän- ja ohjaajan taitoja ja kameranäyttelemistä. Musiikissa Kallion lukion omilla valinnaisilla kursseilla pääsee harjoittelemaan kuorolaulua, kamariorkesteritaitoja, musiikkiohjelmiston valmistamista ja taideproduktiossa muusikkona toimimista. (Kallion lukio, 2023.)

Kallion lukiossa on myös mahdollista osallistua moniaineisiin produktioihin, joista yksi on musikaali. Produktio on teatterin, musiikin, tanssin, median, lavastuksen sekä ääni- ja valosuunnittelun yhteistyöproduktio. Musikaaliproduktiota työstehtään läpi lukuvuoden ja produktiossa voi olla mukana esimerkiksi näyttelijä-laulaja-tanssijana, orkesterimuusikkona tai lavastajana. Keväällä 2024 Kallion lukio ja Stadin ammattiopisto toteuttavat yhteistyössä musikaalin *Spring Awakening*, jota esitetään toukokuussa Savoy-teatterissa. (Kallion lukio, 2023.)

Erityislukiot tarjoavat opiskelijoilleen siis runsaasti kiinnostavia kursseja ja mahdollisuuksia osallistua produktioihin. Produktioihin on mahdollista osallistua haluamallaan tavalla ja päästä kehittämään tietyn musiikkiteatterin osa-alueen hallintaa. Ammattiteatterien kanssa yhteistyössä toteutettavat tuotannot antavat opiskelijoille kokemusta musiikkiteatterin kentällä työskentelemisestä ja maistiaisia musiikkiteatterin ammattilaisen työstä. Musiikkiteatterin opetusta tarjoavia erityislukioita on Suomessa suhteellisen vähän, mutta ne ovat suosittuja ja myös menestyksekkäitä.



## 4 MUSIIKKITEATTERIA YKSIN JA YHDESSÄ

”Nuorten luovien harrastusten yksi ydintehtävä on yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden tasapainon löytyminen” (Uusikylä, 2012, s. 163). Tässä luvussa tarkastelen musiikkiteatteria yksilö- ja yhteisötasolla. Pohdin, mitä musiikkiteatteri vaatii yksilöltä ja mitä lukion opetussuunnitelma kertoo yksilöllisyydestä ja yhteisöllisyydestä. Lisäksi pohdin myös musiikkiteatterin vaikutuksia hyvinvointiin. Käytän pohtimiseni tukena Salmen (2017) kirjoittamaa kirjaa ”Avantoon! Draaman perusteista teatteritaiteen lukiodiplomiin” hänen lisensiaatintutkielmastaan, joka kertoo opiskelijoiden oppimiskokemuksista teatteritaiteen lukiodiplomikurssilla niin yksilö- kuin yhteisötasolla. Tutustun myös Nylundin (2017) opinnäytetyöhön, jossa on tutkittu taideproduktioiden merkitystä lukio-opetuksessa ja käytän Nylundin tutkimuksen johtopäätöksiä pohdintani tukena.

### 4.1 Yksilö- ja yhteisötaso

Taidelukiot tarjoavat jokaiselle lahjakkaalle ja motivoituneelle nuorelle tasa-arvoisen mahdollisuuden tehostettuun maksuttomaan taideopetukseen (Taipale & Värri, 2015, s. 12). Mitä vaikutuksia musiikkiteatterilla on yksilö- ja yhteisötasolla?

Musiikkiteatterin parissa työskennellessäni olen nähnyt musiikkiteatterin olevan vaativaa; esiintyjältä vaaditaan useita taitoja. Laulamisen ja näyttelemisen lisäksi esiintyjällä tarvitsee olla myös tanssitaitea. Näiden kolmen taidon yhdistäminen vaatii myös hyvää fyysistä kuntoa. Hyvä paineensietokyky ja laajojen kokonaisuuksien hahmotuskyky on myös etu musiikkiteatteriproduktioissa.

Aineenopettaja vastaa opiskelijan ohjaamisesta opettavan aineen opiskelutaidoissa ja tukee opiskelijaa oppimistaitojen vahvistamisessa. Aineenopettaja tukee myös opiskelijaa lukion jälkeisiin opintoihin tähtäämisessä. Työelämäntuntemusta lisätään tietyn oppiaineen osalta tekemällä yhteistyötä korkeakoulujen ja työelämän

kanssa. Aineenopettaja sisällyttää opetukseensa kokonaisuuksia, jotka ovat yhteydessä opiskeltavan aineen jatko-opintoihin ja työelämään. Ohjausta yksilöidään ottamalla huomioon jokaisen opiskelijan lähtökohdat, tarpeet, tavoitteet, harrastukset, kiinnostuksen kohteet, osaaminen ja elämäntilanne. (Lukion opetussuunnitelman perusteet, 2019, s. 27.) Musiikkiteatteriproduktiot ovat siis oivia tilaisuuksia kehittää opiskelijan jatko-opintovalmiuksia ja työelämätuntemusta.

Nylund (2017) sanoo esiintymisen ja luovan tekemisen lisäävän itsevarmuutta ja antavan tärkeitä onnistumisen kokemuksia. Produktioissa moni saa toteuttaa omaa intohimoaan ja produktiossa opitut taidot voivat ohjata opiskelijaa tulevaisuuden opiskelu- ja uravalinnoissa. Osa tutkimuksen vastaajista oli kokenut, että produktiot antavat myös hyviä eväitä omaan urasuuntaan. Tutkimuksessa produktioon osallistuminen osoittautui vahvasti opiskelijoiden elämäntaitoja ja omaa minäkuvaa kehittäväksi. Onnistumisen kokemukset ja itsevarmuuden kehittyminen näkyivät vastaajien kokemuksissa produktiosta. Tästä voi päätellä, että tiedon ja taitojen kehittymisen lisäksi produktioon osallistumiselle on vaikutusta myös opiskelijan oman minäkuvan rakentumiseen. (Nylund, 2017.)

Salmi (2017) on tutkinut teatterin lukiodiplomia ja kerännyt opiskelijoiden kokemuksia teatteridiplomikurssilta. Opiskelijoista moni halusi ottaa vastaan uusia haasteita ja elämyksiä sekä toteuttaa itseään ihmisenä. Nylundin (2017) tutkimuksen tavoin myös Salmen (2017) tutkimuksessa keskeisiä kokemuksia olivat rohkeuden ja itseluottamuksen lisääntyminen. Toisilla painottuivat omaan itseen liittyvät kokemukset ja toisilla taas kokemukset liittyivät ryhmässä toimimiseen, josta pääsenkin pohtimaan seuraavaksi tarkemmin musiikkiteatterille hyvin ominaista yhteisöllisyyttä.

Yhteisöön liittyviä käsitteitä ovat esimerkiksi yhteisöllisyys, yhteistyö ja hyvinvointi. Lukiot ovat opettajien, opiskelijoiden ja talon muun henkilökunnan muodostamia yhteisöjä, joissa ollaan tiiviisti vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten kanssa. Taipale ja Värri (2015) kirjoittavat opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisussa, että lukiolaisten jakamat kiinnostuksen kohteet ja samankaltainen lahjakkuus muodostavat yhteisön, jolla on suuri merkitys nuoren kasvuun ja kehitykseen. Yhteiset projektit ja esiintyminen synnyttävät ainutlaatuista yhteisöllisyyttä. (Taipale & Värri, 2015, s. 11). Musiikin opiskelu edistää oppimista ja yhteisöllisyyttä monella tapaa. Esimerkiksi yhteismusisointi on ainutlaatuista ryhmätoimintaa, joka vahvistaa vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitoja. (Lukion opetussuunnitelman perusteet, 2019, s. 339). Yhteisöllisyyttä painotetaan opetussuunnitelmissa yhä enemmän (Anttila, 2017).

Yksilölliset ihmiset muodostavat yhteisön, jossa jokainen on osa vuorovaikutusta. Yhteisössä jokaisella on mahdollisuus tehdä aloite. Kouluissa haastavana tehtävänä on saavuttaa ja ylläpitää vastavuoroista keskustelua. Yhteisöllinen oppiminen riippuu siitä, missä tilanteissa ja millä tavoin se tapahtuu. (Anttila, 2017.)

Musiikkiteatterissa ja sen opiskelussa yhteisö ja yhteisöllisyys korostuvat. Kokonaista musikaalia ei kukaan valmista tai esitä yksin.

Draama ja teatteri ovat kollektiivisia taidemuotoja, joissa korostuu ryhmän yhteinen tavoite (Salmi, 2017, s. 54.). Musiikkiteatterissa ryhmällä on yhteinen tavoite; esityksen valmistaminen. Produktion työstäminen vaatii oman ja muiden epätäydellisyyden sietämistä ja kärsivällisyyttä. On oltava valmis joustamaan, haastamaan itseään ja auttamaan tarvittaessa myös muita. Jokaisella on produktiossa oma tärkeä rooli, joka muodostaa yhdessä tehdyn kokonaisuuden. Salmen (2017) lukion teatteridiplomitutkimuksessa opiskelijat olivat kokeneet onnistuneita oppimiskokemuksia ryhmässä. Opiskelijat olivat kokeneet ryhmän tarjonnan turvaa, lohdutusta, haasteita ja tuloksellista yhteistyötä. Myös Nylundin (2017) tutkimuksessa haastateltavat kuvailivat production parhaiksi puoliksi muun muassa turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä.

Musiikkiteatterilla on siis runsaasti erilaisia vaikutuksia sekä yksilö- että yhteisötasolla. Yksilötasosta nousi esiin erityisesti nuoren oman minäkuvan kehittyminen ja itsevarmuuden kasvu. Yhteisötasolla yhteisöllisyyden kokemus on keskeistä. Seuraavaksi tarkastelen musiikkiteatteria hyvinvointinäkökulmasta.

## 4.2 Musiikkiteatteri ja hyvinvointi

Tiedämme, että hyvinvointiin vaikuttavat useat tekijät. Esimerkiksi sosiaalisten suhteiden ylläpitäminen, riittävä lepo, terveellinen ruokavalio ja säännöllinen liikunta tukevat hyvinvointiamme. Näiden hyvinvoinnin osa-alueiden toteutuminen myös tukevat oppimista ja arjessa jaksamista. Uusikylä (2012) kirjoittaa nuoren realistisen ja positiivisen minäkuvan rakentavan nuoren hyvinvointia. Olisi tärkeää, että nuori löytää luottamusta omiin kykyihinsä ja uskallusta niiden kehittämiseen opiskellen ja harjoitellen. (Uusikylä, 2012, s. 163).

Lukion opetussuunnitelmassa laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat yhteiset tavoitteet kaikille oppiaineille. Yksi lukion opetussuunnitelman laaja-alaisen osaamisen osa-alueista on hyvinvointiosaaminen. Havaitsemalla omia vahvuuksiaan ja tiedostamalla kehittämiskohteitaan opiskelija muodostaa identiteettiään. Lisääntyvä itsetuntemus myös rakentaa nuoren identiteettiä. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan valmiuksia luottaa tulevaisuuteen opettamalla epävarmuuden sietokykyä ja sinnikästä asennetta. (Lukion opetussuunnitelman perusteet, 2019, s. 60.)

Toinen esimerkki lukion laaja-alaisen kuudesta osaamisen osa-alueesta on vuorovaikutusosaaminen. Myötätunto luo pohjan hyvälle vuorovaikutukselle ja antaa mahdollisuuden kokea merkityksellisyyttä. Opiskelija saa kokemuksen lukioyhteisöön kuulumisesta, ja häntä kuullaan yksilönä. Opiskelija kehittää vuorovaikutusosaamistaan tunnetaitojensa avulla. Opiskelija oppii kuunnellen ja kunnioittaen

ymmärtämään toisten tunteita sekä niiden ilmaisemista. Yhteisymmärrystä rakennetaan toimimalla yhdessä erilaisissa ympäristöissä. (Lukion opetussuunnitelman perusteet, 2019, s. 60.) Musiikkiteatteria opiskellessa ja produktioihin osallistuessa pääsee varmasti kehittämään näiden kahden edellä mainitun laaja-alaisen osaamisen sisältöjä.

Nylund (2017) on tutkimuksessaan saanut tulokseksi, että produktioilla on paljon kasvatuksellisia ja tärkeisiin elämäntaitoihin liittyviä vaikutuksia. Produktioissa nuoret pääsevät pitämään hauskaa ja tutustumaan uusiin ihmisiin ja tämä vaikuttaa opiskelijoiden henkiseen hyvinvointiin. Nylund myös väittää, että produktiot antavat ainutkertaista kokemisarvoa, jollaista muu lukio-opiskelu ei pysty tarjoamaan. (Nylund, 2017.)

Oma kokemukseni musiikin hyvinvointivaikutuksista painottuu itsevarmuuden kasvamiseen, iloisiin oppimiskokemuksiin, musiikin tuomiin tärkeisiin sosiaalisiin suhteisiin ja tunteiden käsittelyyn. Omaan mielimusiikkiini kiinnittyy paljon erilaisia tunteita ja muistoja. Lukion opetussuunnitelmassa musiikin painotetaan olevan olemukseltaan yhteistä toimintaa ja yhdessä tekemistä. Musiikki antaa hyvän pohjan hyvinvoinnin, vuorovaikutustaitojen, sekä eettisyyden kehittymiselle. Opiskelija lisää itsetuntemustaan, ymmärtää muita ihmisiä sekä musiikin merkityksiä elämässä. Opiskelijan henkilökohtainen suhde musiikkiin vahvistaa tämän itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä musiikillisen identiteetin kehittymistä. (Lukion opetussuunnitelman perusteet, 2019, s. 339)

Draaman puolella kokemani hyvinvointivaikutukset painottuvat erityisesti tunteiden käsittelyyn ja turvalliseen vuorovaikutukseen. Uusikylä (2012) kuvailee näyttelijöiden olevan tunneälyn taitajia, jotka tuottavat taidenautintoja ja auttavat ymmärtämään tunteiden merkityksen elämässä. Olen kokenut, että draaman avulla on mahdollista tarkastella ja ymmärtää vaikeitakin aiheita ja tunteita.

Rytilahti (2023) kirjoittaa artikkelissaan, että koulu-uupumukseen vaikuttavat yksilöllisten tekijöiden lisäksi yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset, kuten opiskeluvaatimusten lisääntyminen. Uusikylä (2020) kertoo, että suomalaisen koulujärjestelmään on lisätty 2000-luvulla kilpailua ja menestyspaineita. Lukioissa kilpaillaan korkeakoulupaikoista, kilpailu ja taistelu tulevaisuudesta järkyttää monen nuoren mielenterveyttä. Vuonna 2019 noin joka neljäs suomalainen nuori kärsi jostain mielenterveysongelmasta. Kaikista mielenterveyden häiriöistä noin kolme neljästä alkaa ennen 25 ikävuotta. Uusikylä epäilee kilpailuyhteiskunnan kilpailukoulun olevan luultavasti suurin tekijä nuorten murtumiseen. (Uusikylä, 2020, s. 212).

Taidealalla nuoren suorituspaineeet voivat korostua. Taideojen korkeakoulupaikoista käydään Suomessa kovaa kilpailua ja aloituspaikkoja on vähän suhteessa hakijamääriin. Uusikylä (2012) kirjoittaa myös aiemmassa teoksessaan "Luovuus kuuluu kaikille" kilpailuyhteiskunnasta. Nuorten psyykkistä hyvinvointia

yhteiskunnassa uhkaavat erilaiset vaatimukset, kuten kilpailu korkeakoulupaikoista ja tehokkaan opiskelun korostaminen. (Uusikylä, 2012, s. 169). Toisaalta taidealalle tähtääminen vaatiikin ankaraa harjoittelua, mutta jonkinlainen harjoittelun ja palautumisen tasapainon löytäminen olisi nuorille ja ihan jokaiselle elintärkeää.

## 5 LAHJAKAS NUORI

Luovuuden, lahjakkuuden ja älykkyyden käsitteet ovat hyvin lähellä toisiaan. Näitä käsitteitä on jo kauan tulkittu ja määritetty monin eri tavoin. Esimerkiksi musikaalisuuteen ja sitä vastaaviin ominaisuuksiin vaikuttavat geenit ja ympäristötekijät sekoittuvat toisiinsa monimutkaisesti. Eri kulttuureissa on erilaisia arvoja ja tietynlaisen älykkyyden ja lahjakkuuden eri osa-alueiden arvostus on sidoksissa paikalliseen kulttuuriin. Länsimaissa rationaalisuuden, nopeuden ja tehokkuuden arvostus päihittää usein taiteellisen- ja luovan lahjakkuuden. (Anttila, 2017.)

Tässä luvussa pohdin musiikkiteatteriin vahvasti liittyviä käsitteitä: luovuutta, lahjakkuutta sekä älykkyyttä ja mietin mitä yhtäläisyyksiä ja eroja näiden kolmen väliltä löytyy. Pohdin myös, miten opettajana voin tukea nuoren luovuutta ja miten lahjakkuus olisi hyvä nähdä kasvattajan silmin.

### 5.1 Luovuus, lahjakkuus ja älykkyyys

Luovuuden määritteleminen lyhyesti on hankalaa, koska on olemassa niin monenlaista luovuutta. Luovuus voi olla taidetta, arkista ongelmanratkaisua tai vaikkapa kirjoittamista. Luovuus terminä kertoo meille ihmisen kyvystä luoda jotakin. Anttila (2017) sanoo, että ”luovuus ei ole ainoastaan syntymälahja, aivojen ominaisuus tai taiteilijoiden yksinoikeus”. Useimmiten luovuus voi olla läsnä ihmisten arkisissa asioissa harrastuksissa, kotona ja työssä. Jokaisesta ihmisestä löytyy luovuutta ja jokainen toteuttaa luovuutta omalla tavallaan. (Anttila, 2017.) Uusikylä (2012) tiivistää, että luovuus tuottaa aina jotakin uutta. Toiminta on luovaa, mikäli yksilö pääsee ratkaisuun, jossa on hänelle uusia sisältöjä. Luovaa ajattelua voi tapahtua, vaikka joku olisi ajatellut samalla tavalla aikaisemmin. (Uusikylä, 2012, s. 57.) Kaikki eivät kuitenkaan ole erityisen luovia, mutta voivat silti nauttia luovuudestaan löytämällä siihen itselleen sopivan tavan (Uusikylä, 2020, s. 120).

Miten luovuus näkyy musiikkiteatterissa? On ympäristöjä, jotka suosivat luovutta (Uusikylä, 2012, s. 61). Musiikkiteatteriympäristössä on mahdollisuus tehdä luovia ratkaisuja. Luovuuden voisi sanoa olevan yksi taidealalla työskentelemisen edellytys. Esimerkiksi musiikkiteatteriproduktion suunnittelussa ja esiintymisessä tarvitaan luovaa ajattelua ja ratkaisukykyä. Uusikylä (2012) puhuu myös luovasta lahjakkuudesta ja täsmentää, että kukaan ei voi olla alansa luova lahjakkuus olematta oman alansa asiantuntija.

Mitä sanasta lahjakkuus tulee mieleen? Lahjakkaalla ihmisellä sanotaan olevan lahjoja, eli käytännössä hän on saanut jotakin, minkä eteen ei ole tarvinnut tehdä mitään. Lahjakkuudesta tulee itselläni mielikuva ihmisestä, joka osaa jonkin asian tavallista paremmin, esimerkiksi omaan ikäluokkaansa verrattuna. Ajattelen lahjakkaan ihmisen myös olevan innostunut asiasta, jossa hän on hyvä, mutta toisaalta, vaikka joku olisikin lahjakas, hänellä ei välttämättä olekaan kiinnostusta kehittää osaamistaan. Lahjakas ihminen vaikuttaa älykkäältä; hän saattaa olla nopea oppimaan ja etenee nopeasti syvälliseen osaamiseen. Uusikylä (2020) kertoo, että lahjakkuutta ja älykkyyttä pidetään helposti samoina käsitteinä. Lahjakkuuden käsite on kuitenkin laajentunut merkittävästi ajasta, jolloin vain älykkyyttä kutsuttiin lahjakkuudeksi. Yhteiskunta ratkaisee, mitä kykyjä pidetään tärkeinä ja keiden lahjakkuutta tuetaan. Kun yksilöllä on kykyjä, joita yhteiskunta arvostaa, häntä sanotaan lahjakkaaksi. (Uusikylä, 2020.)

Älykkyydestä on monenlaisia käsityksiä ja älykkyyttä itsessään on olemassa monenlaista. Yhdysvaltalainen kehityspsykologi Howard Gardner on määritellyt älykkyyden olevan kyky ratkaista sellaisia ongelmia, joita pidetään tärkeinä ainakin jonkin kulttuurin piirissä (Uusikylä, 2012). Olin lukioikäisenä eräässä tilanteessa, joka sai minut pohtimaan älykkyyksikäsityksiä. Vuosikurssilaiseni oli olettanut minun opiskellevan pitkää matematiikkaa, koska kertomansa mukaan hän oli luullut minun olevan älykäs. Tosiasiassa opiskelin lyhyttä matematiikkaa. Hän oli hyvin hämmentynyt, koska oli luullut minun olevan älykäs. Taisin olla itse vähintään yhtä hämmentynyt ja ehkä jopa hitusen loukkaantunut. Outo tilanne sai minut kuitenkin pohtimaan, kuinka erilaisilla tavoilla älykkyyttä voi määritellä.

Sternberg jakaa älykkyyden käytännölliseen-, analyttiseen- ja syntetisoivaan älykkyyteen. Syntetisoiva älykkyyys on luovaa lahjakkuutta eli kykyä löytää itsenäisesti ongelmia ja tehdä kokoavia yhteenvetoja ja johtopäätöksiä. Gardnerin (1983) moniälykkyysteorian mukaan voidaan erottaa ainakin kahdeksan erillistä intelligenssiä. Nämä kahdeksan ovat loogis-matemaattinen-, kielellinen-, musiikillinen-, avaruudellinen-, kehollis-kinesteettinen-, interpersoonallinen- ja sosiaalinen-, intrapersoonallinen- ja taiteellinen ja naturalistinen älykkyyys. (Uusikylä, 2020).

Kun pohdin millaista älykkyyttä musiikkiteatteriympäristö vaatii, niin Gardnerin (1983) intelligensseistä nousee esiin musiikillinen-, kehollis-kinesteettinen-,

interpersoonallinen- ja sosiaalinen, sekä intrapersoonallinen- ja taiteellinen älykkyys. Kun vertaa Gardnerin (1983) intelligenssejä musiikkiteatteriin, niin voidaan todeta, että musiikkiteatterin opiskeleminen ja musiikkiteatterissa työskenteleminen vaatii älykkyyttä monella eri osa-alueella.

Nykykäsityksen mukaan älykkyudesta on yli puolet perittyä. Kasvuympäristöllä on kuitenkin suuri merkitys älykkyuden suotuisalle kehitykselle. (Uusikylä, 2020, s. 44). Uusikylä (2012) myös pohtii, onko älykkäällä ihmisellä paremmat mahdollisuudet kehittyä myös lahjakkaaksi usealla osa-alueella? Älykkyys ei ole suoraan yhteydessä luovaan lahjakkuuteen, mutta perinnölliset tekijät antavat kuitenkin lähtökohdan lahjakkuuden kehittymiselle. Ratkaisevaa lahjakkuuden kehittymisen kannalta on kuitenkin se, miten yksilöä kasvatetaan ja miten hän kehittää lahjakkuuttaan. (Uusikylä, 2012.)

## 5.2 Nuoren ohjaaminen

Seuraavaksi käsittelen, miten opettaja voi huomioida luovuuden, lahjakkuuden ja älykkyuden käsitteet. Luovien aineiden opettamisessa on tärkeää pohtia, miten opettajana voi olla tukemassa ja edistämässä opiskelijan luovuutta. Itse olen kaivannut opinnoissani tilaa omalle luovuudelle, joten haluan sitä itse opettajana onnistua tarjoamaan opiskelijoille. Oppilaan luovuutta voi olla tukemassa tukemalla oppilaan omaa motivaatiota. Oppilaan on hyvä tuntee olevansa itsenäinen ja yksilöllinen. On myös tärkeää pohtia, missä olosuhteissa luovuus elää, eikä niinkään pohtia sitä, kuka on luova. (Uusikylä, 2012.) Opettajan ei tulisi tyrkyttää oppilaalle valmiita ongelmia valmiine ratkaisuineen. Luovuutta olisi vaalittava lapsesta lähtien kannustamalla lasta kyselemään, kokeilemaan ja etsimään itse ongelmia. (Uusikylä, 1994, s. 194.) Myös huonosti valituilla sanoilla tai liian ankaralla kurilla voi olla tuhoisia seurauksia luovuudelle. Opetussuunnitelmat ja hallitusohjelmat eivät synnytä luovuudelle otollista ilmapiiriä. Tarvitaan erilaisuuden hyväksymistä, tilaa ja aikaa. (Anttila, 2017.)

Opettajana itse haluan korostaa, että luovuutta, lahjakkuutta ja älykkyyttä on olemassa monenlaista ja jokainen on vähintään jollain osa-alueella taitava. Se, että ei loista jollakin tietyllä näkyvällä älykkyuden osa-alueella, ei tee opiskelijasta tyhmää. Nuoren on tärkeää kokea olevansa hyvä jossakin ja saada myös mahdollisuuksia kehittää osaamistaan.

On tärkeää, että opettajat tunnistavat jokaisen opiskelijan yksilöllisen lahjakkuuspotentiaalin. Joskus törmää väitteisiin synnynnäisestä lahjakkuudesta, ja tähän opettajan on tärkeää suhtautua kriittisesti. Lahjakkuus voi olla osin perittyä ja osin harjoittelun tulosta ja niitä voi olla vaikeaa erottaa toisistaan. (Anttila, 2017.) Koulujen opetussuunnitelmilla on ratkaiseva merkitys lahjakkuuksien kehittymisessä



(Uusikylä, 2020, s. 7). Lahjakkaille nuorille erityislukioiden paikalliset opetus suunnitelmat tarjoavat mahdollisuuden kehittää omaa erityistä kiinnostuksen kohdetta ja siten lahjakkuutta. Oma innokkuutemme ohjaa meitä käyttämään aikaa johonkin meitä kiinnostavaan aiheeseen. Oma kiinnostus taas ohjaa lahjakkuuden kehittymistä (Anttila, 2017).

Miten lahjakasta nuorta tulisi ohjata? Uusikylä (2020) korostaa, että on tärkeää, että lahjakkailta on kypsiä ohjaajia. Opettajat vaikuttavat lapsiin eniten omalla käyttäytymisellään, roolimalleina. Opettajan tulisi olla eettisesti kypsä. Hän ei saisi olla tuomitseva, eikä etsiä itselleen kunniaa kasvatettaviensa kustannuksella. Liian suuret vaatimukset tai liian vähäinen ohjaaminen johtavat siihen, että lapsen kehitys ei etene parhaalla mahdollisella tavalla. Vastuuta tulee saada vähitellen yhä enemmän iän ja kehitysvaiheen mukaisesti. (Uusikylä, 2020, s. 243.) Lukioikäinen nuori etsii itseään ja hän voi olla epävarma ja herkkä. Ryttilahden (2023) artikkeliin on koottu hyviä ohjeita opettajille; opettajien olisi hyvä ymmärtää, että nuorten itsetunto on vielä monilta osin hauras ja vasta rakentumassa. Opettajan hyväkin tarkoittavat sanat voivat jäädä vaikuttamaan pitkäksi aikaa. Kannattaa käyttää myötätuntoista lähestymistapaa, eli enemmän ymmärtävää ja kannustavaa kuin kritisovaa asennetta. Uusikylä (2020) korostaa, että hyvässä kasvatuksessa jokaiselle lapselle annetaan mahdollisuus etsiä omia kykyjään ja lapsia arvostetaan heidän osaamisestaan riippumatta.

Opettaja on suuressa vastuussa nuoresta ja hänellä voi olla vaikutusta pitkälle nuoren elämässä. On tärkeää muistaa, että nuori on enemmän kuin lahjakkuutensa. Monet taidealaa opiskelevista nuorista ovat varmasti saaneet kehuja lahjakkuudestaan, mutta nuoret ovat kuitenkin saattaneet oman päänsä sisällä laskeskella harjoitteluun käyttämiään tunteja. Kykyjä ansaitaan myös kovalla työnteolla; on siis tärkeää ja kannustavaa antaa ja saada kiitosta ahkeruudesta. Uusikylän teokset toimivat hyvinä oppaina minkä tahansa taito- tai taideaineen opettajalle.

## 6 POHDINTA

Tämän kandidaatintutkielmani päätavoitteena oli tehdä yleiskatsaus musiikkiteatteriin, sen opetukseen lukioissa ja tarkastella myös musiikkiteatterille ominaisia erityispiirteitä. Pohjustin tutkimusaihettani käymällä läpi musiikkiteatterin historiaa, josta siirryin tarkastelemaan musiikkiteatterin opetusta ja musiikkiteatteriin liittyviä erityispiirteitä.

Tutkielmassani kantavina teemoina olivat musiikkiteatterin monipuolisuus, erityislukioiden merkitys, musiikkiteatterin vaikutukset yksilö- ja yhteisötasolla, sekä luovuuden, lahjakkuuden ja älykkyyden huomioiminen opettajana. Näistä kaikista teemoista kiteytyi selkeitä tuloksia. Musiikkiteatteri on monipuolinen ja vaativa taiteenmuoto, ja on oleellista muistaa, että musiikkiteatterilla on jo varhain ollut viihdearvon lisäksi myös tärkeä rooli opettaa katsojia. Nylundin (2017) ja Salmen (2017) tutkimukset myös muistuttivat musiikkiteatterin ainutlaatuisesta yhteisöllisyydestä, mitä ei voi korostaa liikaa. Erityislukioiden ja musiikkiteatterilinjojen olemassaolo taas tarjoavat nuorille mahdollisuuden keskittyä ja tutustua heitä kiinnostavaan alaan. Produktiot ovat yhteisöllisiä ja ne antavat opiskelijoille hyvää kokemusta työelämästä. On tärkeää, että jokainen nuori löytää itseään kiinnostavan alan. Luovuuden, lahjakkuuden ja älykkyyden pohtimisesta keskeisimpänä tuloksena nousi esiin näiden käsitteiden ymmärtäminen kasvattajana, sekä nuoren ohjaaminen. Nuori on paljon muutakin kuin lahjakkuutensa. Opettaja on suuressa vastuussa ja hänellä voi olla vaikutusta pitkälle oppilaan elämässä. Jokaisen nuoren on tärkeää kokea olevansa hyvä jossakin. On kuitenkin hyvä muistaa, että opettajan ei tarvitse olla läheskään täydellinen voidakseen toimia hyvänä roolimallina nuorille (Uusikylä, 1994, s. 194).

Myös lukion opetussuunnitelma oli tutkielmassani keskeisenä lähteenä. Mainintoja ilmaisutaidosta tai draamasta opetussuunnitelmasta ei löydy, mutta esimerkiksi musiikin kurssien taiteidenvälisestä työskentelystä ja laaja-alaisen oppimisen osa-alueista löytyi sisältöjä, jotka olivat sovellettavissa musiikkiteatterin oppimismahdollisuuksiin. Vaikka teatteri ei ole saavuttanut musiikin ja kuvataiteen kaltaista asemaa

lukiossa, niin erityislukiot kuitenkin mahdollistavat opiskelijoilleen monipuolista ja tasokasta opetusta musiikkiteatterista ja ilmaisutaidosta. Myös lukiodiplomit ovat nuorille hyvä keino osoittaa erityistä osaamista taito- ja taideaineissa.

Tämä kandidaatintutkielmani aihe oli laajahko, mutta mielestäni onnistuin läpi tutkielman perustelevaan tekemiäni valintoja ja muodostamaan luontevasti etenevän rakenteen. Historian tunteminen auttaa näkemään taustaa ja merkityksiä musiikkiteatterin käsitteelle. Aiheellani on useita jatkotutkimus vaihtoehtoja. Tutkielmassani olisin kaivannut vielä enemmän aineistoa erityislukioissa opiskelevien opiskelijoiden omista kokemuksista. Olisi siis luontevaa tehdä jatkotutkimuksena tutkimusta musiikkiteatterilinjalla tai ilmaisutaitopainotteisessa lukiossa opiskelevien opiskelijoiden omista kokemuksista. Olisi kiinnostavaa tutkia esimerkiksi opiskelijoiden kokemia suorituspaineita erityislukiossa. Myös erityislukioissa opiskelleiden opiskelijoiden lukion jälkeisiä uravalintoja olisi kiinnostavaa tutkia. Kuinka moni musiikkiteatteri- tai ilmaisutaitolinjalla opiskellut opiskelija jatkaa saman alan opintoihin, eli millainen vaikutus erityislukiolla on opiskelijoiden uravalintoihin.

## LÄHTEET

Anttila, E. (2022). *Ihmis- ja oppimiskäsitykset taideopetuksessa*. Taideyliopiston Teatteri-korkeakoulu, Helsinki: Teatterikorkeakoulun julkaisusarja 58.

<https://disco.teak.fi/anttila/>

Grönholm, I. (1994). *Ilmaisun monet kielet*. Opetushallitus.

Hatanpään lukio. (2024). *Musiikki- ja musiikkiteatterilinja*.

<https://www.tampere.fi/hatanpaan-lukio/opiskelijalle/musiikki-ja-musiikkiteatterilinja#musiikki-ja-musiikkiteatteri-musiikin-erityinen-koulutustehtava>

Heikkinen, H. (2013). Oppimista draaman keinoin. Tutkimuskohteena prosessidraama. Teoksessa A. Kauppinen (toim.) *Oppimistilanteita ja vuorovaikutusta*. (s. 177–190). Helsinki: SKS.

Helsingin kaupunginteatteri. (ei pvm.). *Pieni merenneito*.

<https://hkt.fi/e-program/pieni-merenneito/>

Helsingin kaupunki. (6.2.2024). *Spring Awakening-musikaali osana Helsingin kaupungin toiseen asteen kulttuuripolkua toukokuussa 2024 Savoy-teatterissa!*

<https://www.hel.fi/fi/kasvatus-ja-koulutus/kallion-lukio/kallion-lukion-uutiset/spring-awakening-musikaali-osana-helsingin-kaupungin-toiseen-asteen-kulttuuripolkua-toukokuussa-2024>

Kallion lukio. (2023). *Opintoesite 2023-2024*.

[https://stplattaproduct.blob.core.windows.net/kasvatuskoulutus76e5cprod/opintoesite\\_kallio\\_2024\\_2025.pdf](https://stplattaproduct.blob.core.windows.net/kasvatuskoulutus76e5cprod/opintoesite_kallio_2024_2025.pdf)

Kenrick, J. (2017). *Musical theatre: A history* (Second edition.). Bloomsbury Methuen Drama.

Loivamaa, I. & Riekkola, J. (2020). *Elämä on ihanaa: Pieni musikaalikirja*. Avain.

Nylund, A-L. (2017). *Taideproduktioiden merkitys lukio-opetuksessa: Lahden kaupungin lukioiden opiskelijoiden kokemuksia*. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Opetushallitus. (2019). *Lukion opetussuunnitelman perusteet*.

[https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/lukion\\_opetussuunnitelman\\_perusteet\\_2019.pdf](https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/lukion_opetussuunnitelman_perusteet_2019.pdf)

- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2017). *Lukion erityinen koulutustehtävä*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:42.  
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160210/okm42.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Opintopolku. (2024). *Musiikkiteatterilinja*.  
<https://opintopolku.fi/konfo/fi/haku/musiikkiteatterilinja?order=desc&size=20&sort=score>
- Paavolainen, P. (2016). *Suomen teatterihistoria*.  
<https://disco.teak.fi/teatteri/>
- Rantasalmen lukio. (ei pvm.) *Musiikkiteatterilinja*.  
<https://www.rantasalmi.fi/rantasalmen-lukio/lukion-opintolinjat/musiikkiteatterilinja/>
- Rytilahti, M. (16.3.2023). *Lukiolaisten uupumuksen monet kasvot*. Psykologilehti.  
<https://psykologilehti.fi/lukiolaisten-uupumuksen-monet-kasvot/>
- Salmi, M. (2017). *Avantoon!: Draaman perusteista teatteritaiteen lukiodiplomiin*. T:mi Raija Airaksinen / Draamatyö.
- Salminen, A. (2011). *Mikä kirjallisuuskatsaus?: Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin*. Vaasan yliopisto.
- Seppälä, M. & Tanskanen, K. (2010). *Suomen teatteri ja draama*. Like.
- Taipale, A. & Värri, K. (2015). *Erityisen koulutustehtävän asemaa lukiokoulutuksessa koskeva selvitys*. Opetus- ja kulttuuriministeriö.  
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75177/tr9.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Tampereen työväen teatteri. (ei pvm.) *Nahkatakkinen tyttö*.  
<https://ttt-teatteri.fi/program/nahkatakkinen-tytto/>
- Tampereen yhteiskoulun lukio. (2023). *Opinto-opas*.  
<https://www.e-julkaisu.fi/TYK/opinto-opas/2023-2024/#pid=2>
- Uusikylä, K. (1994). *Lahjakkaiden kasvat*. ([Uud. laitos]). WSOY.
- Uusikylä, K. (2012). *Luovuus kuuluu kaikille*. PS-kustannus.
- Uusikylä, K. (2020). *Lahjakkuus*. PS-kustannus.

Wickham, G., Paavolainen, P., Kallinen, T., Salervo, E. & Nyytäjä, K. (1995).  
*Teatterihistoria*. Painatuskeskus.